

ÉSIK SZANDRA

A jelenkori amerikai–kínai politikai retorika összehasonlító elemzése az amerikai évértékelő beszédek (2017–2020) és a 19. pártkongresszus pártfőtitkári beszámolója alapján *

1. Bevezetés

A 2016-os amerikai elnökválasztás győztese, Donald Trump vezetésével az amerikai kormány az utóbbi években igen határozottan lép fel a 2012 óta Xi Jinping pártfőtitkár-államelnök irányítása alatt álló Kínai Népköztársasággal szemben. A két vezető hatalom interakcióit világszerte nagy figyelemmel kísérik politikusok, elemzők, kutatók. A folyamatokat rendszerint nem filológiai szempontból közelítik meg, jelen tanulmány ezzel a hagyománnyal kíván szakítani.

A kutatás arra vállalkozik, hogy rámutasson az amerikai és a kínai politikai diskurzus különbségeire, ütköztesse a nyugati és a keleti politikai aktorok gondolkodását. Bemutatja, hogy az egyébként teljesen eltérő retorikai hagyományokon nevelődött amerikai és kínai politikusok miként szólnak a hallgatósághoz, milyen verbális és nonverbális eszközökkel élnek, hogyan próbálják üzenetüket hatásos formában közölni. Ennek vizsgálata az amerikai és a kínai politikai élet legjelentősebb eseményein elhangzott felszólalások – Donald Trump évértékelő beszédeinek (2017¹–2020) és Xi Jinping 19. pártkongresszus előtt elmondott beszámolójának – az elemzésével történik.

A korpuszelemzés előtt röviden áttekintem, miben áll az évértékelő beszéd és a pártfőtitkári beszámoló jelentősége, valamint megvizsgálom a szövegek keletkezését. Ezt követően a vezetők beszédeiben – tekintettel a szövegek tartalmára és a felszólalások hagyományosan egyik legfontosabb, érzelmi aspektusának

* A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

¹ A 2017-es évértékelő hivatalos neve: Address before a Joint Session of the Congress. Trumphoz hasonlóan nem hivatalos értékelőt tartottak még: Reagan (1981: Address Before a Joint Session of the Congress on the Program for Economic Recovery), George Bush (1989: Administration Goals), Clinton (1993: Administration Goals), George W. Bush (2001: Budget Message), Obama (2009: Address before a Joint Session of the Congress). Ezeket a kutatások – nagy jelentőségükre való tekintettel – mindig hivatalos évértékelőkként vizsgálják, jelen tanulmány is évértékelőnek tekinti Trump 2017-es beszédét.

(nyugati terminussal élve: pátosz) áttekintése céljából – a következő retorikai eszközöket érintem: 1) a múlt megjelenítése; 2) a jövő megjelenítése; 3) egység; 4) humor, irónia; 5) a kapcsolatteremtés kiszélesítése; 6) metakommunikációs eszközök. A szövegek retorikai szempontú elemzése során a releváns részek fordításban szerepelnek. A vizsgálattal megállapítható, hogy a két nagyhatalom legrangosabb hazai politikai eseményén elhangzott felszólalások ugyan tartalmazznak azonos kategóriába sorolható retorikai eszközöket, ezek tartalmában, irányultságában azonban kimutathatók eltérések.

2. Az évértékelő beszéd és a pártfőtitkári beszámoló jelentősége

A vizsgálati korpuszt Donald Trump négy évértékelője és Xi Jinping 19. pártkongresszuson elmondott pártfőtitkári beszámolója képezi. A szövegek száma így amerikai oldalról négy, kínai oldalról egy. Ezt három érv indokolja. Egyrészt az évértékelőket mindig egyesével vizsgálom és vetem össze a pártfőtitkári beszámolóval. A korpusz tehát bár 4:1 arányú, az összehasonlított szövegek mindig 1:1 arányúak. Másrészt a négy évértékelő együttes elemzése alkalmas arra, hogy Donald Trump évértékelőit átfogóan is lássuk, ehhez azonban Trump valamennyi beszéde szükséges. Harmadrészt a vizsgálati korpusznak létjogosultságot ad az elemek azonos fontossági szintje. Az évértékelő beszédek és a pártfőtitkári beszámoló egyaránt jelentősek, több okból is.

Az évértékelő beszédek és a kongresszusi pártfőtitkári beszámolót nagy figyelem és elemzés követi hazai és nemzetközi szinten egyaránt. A Google keresőmotorja nagyjából 101 000 000 találatot jelenít meg a „Donald Trump State of the Union Address” keresésre, a „Xi Jinping 19th party congress speech” pedig körülbelül 381 000 találatot eredményez. A Baidun megközeleltőleg 4 550 000 találatot kapunk a „特朗普国情咨文” (Trump-évértékelő, Telangpu guoqing ziwen) kifejezésre, a „习近平中国共产党第十九次全国代表大会” (Xi Jinping 19. pártkongresszus, Xi Jinping Zhongguo Gongchandang di shijiu ci quanguo daibiao dahui) keresés pedig közel 58 500 000 találatot hoz.

Az évértékelők továbbá azért is kivételesek, mert ekkor összegyűlik az egész amerikai politikai vezetés. Ez az egyetlen alkalom ugyanis – a beavatások és az állami temetések kivételével –, hogy a szövetségi kormány minden ágának vezetői ugyanabban a teremben legyenek. Az elnök képviseli a végrehajtói hatalmat, a képviselőház és a szenátus képviseli a törvényhozói hatalmat, a Legfelsőbb Bíróság pedig az igazságszolgáltatást.² Az elnöknek ráadásul lehetősége van

² „The president’s State of the Union speech: Why it matters” (<https://share.america.gov/presidents-state-of-union-why-it-matters/>).

arra is, hogy évertékelőjével ne csak a politikai vezetéshez, hanem a néphez is szóljon.

A pártkongresszusok jelentősége az alábbi okokban keresendő. Először is, ez a Kínai Kommunista Párt (KKP) hierarchiáján belüli legirányadóbb gyűlés,³ amelyen kijelölik a fő politikai irányvonalat a legközelebbi kongresszusig, tehát Deng reformjai óta a következő öt évre. Az iránymutatás a párt legkülönbözőbb rétegeiből érkező mintegy 2000 delegált előtt, egy politikai beszámoló formájában történik. Ezt ugyan a pártfőtitkár mondja el, ezen azonban nem a személyes vélemény hangoztatását kell érteni, hanem „egy szintetikus dokumentumot, amely tükrözi a szélesebb pártvezetés egyetértését”.⁴ A nagyjából egyhetes kongresszus zárását követően a vezetők csak a beszámolóban kijelölt stratégiával összhangban intézkedhetnek, illetve a pártalkotmány szerint a politikai irányvonal módosítására csupán az évente legalább egyszer ülésező, nagyjából kétszáz fős Központi Bizottságnak van joga.⁵

Másodsor, csak a pártkongresszus módosíthatja a pártalkotmányt. A jelenleg hatályos pártalkotmányt 1982-ben, a 12. kongresszuson fogadták el, és azóta valamennyi kongresszus végzett rajta módosításokat.⁶

Végül, a kongresszusok azért is fontosak, mert itt történik a vezetéváltás: az idős kádereket nyugdíjazzák, és megválasztják a nagyjából kétszáz fős Központi Bizottságot, amely a kongresszus után megtartja első plénumát, ahol kinevezik a KKP legfőbb vezetőit, beleértve a Politikai Bizottságot, annak Állandó Bizottságát és azzal együtt természetesen a pártfőtitkárt (hivatalosan a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának főtitkárát) is.⁷

3. A politikai beszédek keletkezése

Talán szeretjük azt gondolni, hogy a magas rangú politikai vezetők maguk írják beszédeiket – hiszen többek között kiváló szónoki képességeik is megkülönböztetik őket az átlagemberektől. Nem vitatva a vezetők különleges retorikai tehetségét és kiemelkedő írói vénáját, több okból is elfogadható az, ha a szavak mögött nem csak a szónok áll. Egyrészt a politikusok napi teendőik mellett természetesen nem érnek rá minden alkalomra beszédeket konstruálni. Másrészt a szavaknak nagy szerepük van abban, hogy meggyőzzék, vonzzák, befolyásolják

³ „中国共产党章程” (Zhongguo gongchandang zhangcheng) A Kínai Kommunista Párt alkotmánya: (<http://www.12371.cn/special/zggcdzc/zggcdzcqw/#disanzhang>).

⁴ Miller, 2012: 2.

⁵ Miller 2012: 2.

⁶ Jordán 2015: 33.

⁷ „National Congress of the Communist Party” (<https://isdp.eu/publication/nccpc-national-congress-communist-party/>).

a hallgatóságot, egy-egy kampány sikere vagy nagyszabású politikai esemény értékelése így nagyban az elmondott beszéd tökéletességén is múlik.

A kis és nagy államok vezetőire ugyanúgy vonatkozik a fenti megállapítás, az azonban már eltérő, mennyire foglalkozik a média és a közvélemény a politikai beszédek tényleges szerzőivel és a beszédek keletkezésének a folyamatával. Az Amerikai Egyesült Államok esetében például számos politikai beszédíró ismerünk név szerint. Az elnök beszédei mögött a Beszédíró Hivatal (Office of Speechwriting⁸) munkatársai állnak, amelyet az igazgató (Director of Speechwriting) irányít.

Jóllehet egy fontos beszéd mögött sem csak egyetlen ember áll, illetve természetesen nem nyilvános, hogy ki melyik felszólaláson mennyit dolgozott, a Beszédíró Hivatal munkája mellett azért konkrétan tudunk beszédíróról. Sőt a beszédírók, politikai tanácsadók rendszerint maguk is a média érdeklődésének a középpontjában álltak, később televíziós személyek, írók lettek. Jól tudjuk például, hogy Barack Obama számos beszédén Cody Keenan és Jon Favreau⁹ munkálkodott, a korábbi elnökök közül pedig az alábbiakat emelhetjük ki: John F. Kennedy alatt Ted Sorensen, Ronald Reagan és George H. W. Bush esetében Peggy Noonan és Ken Khachigian játszott kulcsszerepet, Bill Clinton mögött Michael Waldman állt, George W. Bush-sal pedig Michael Gerson hozható összefüggésbe.¹⁰

Donald Trumpról több cikkben is azt olvashatjuk, hogy „nem szereti, ha a szavakat a szájába adják”, valamint „kiszámíthatatlan szónoknak” tartják, aki „nem ragaszkodik a forgatókönyvhöz”.¹¹ A fontos beszédei mögött pedig leginkább a kemény bevándorlásellenes politikát képviselő Stephen Millert vélik látni.¹² Miller 2007-ben szerzett politológiai diplomát, majd Michele Bachmann és John Shadegg szóvivőjeként dolgozott. 2009-től Jeff Sessions szenátor – később főügyész – mellett volt politikai tanácsadó és kommunikációs igazgató. 2016-ban csatlakozott Trump kampányához vezető politikai tanácsadóként. Gyorsan megszilárdította pozícióját Trump mellett: kampánybeszédeket írt, néha fel is

⁸ „Presidential Department Descriptions” (<https://obamawhitehouse.archives.gov/participate/internships/departments>).

⁹ „What Would Obama Say?” (<https://www.nytimes.com/2008/01/20/fashion/20speechwriter.html>).

¹⁰ „Who Really Writes Trump’s Speeches? The White House Won’t Say” (<https://nymag.com/intelligencer/2018/01/who-really-writes-trumps-speeches-white-house-wont-say.html>).

¹¹ Például „The perilous high-wire act of writing speeches for Donald Trump” (https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/why-writing-speeches-for-donald-trump-is-a-perilous-high-wire-act/2018/01/26/9476a6d4-01f2-11e8-9d31-d72cf78dbee_story.html), valamint „Who Really Writes Trump’s Speeches? The White House Won’t Say” (<https://nymag.com/intelligencer/2018/01/who-really-writes-trumps-speeches-white-house-wont-say.html>).

¹² „The State of The Union Is Trump’s Biggest Speech. Who Writes It?” (<https://www.nytimes.com/2020/02/03/us/politics/trump-state-of-the-union.html>).

szólalt, később pedig a beavatási beszédet és az évértékelőt is ő írta. A sikeres választások után bekerült Trump gazdaságpolitikai csapatába, az átmeneti időszakban nemzeti politikai igazgató volt, majd hivatalosan az elnök politikai tanácsadója lett.¹³

A Kínai Kommunista Párt esetében – hivatalos adatok hiányában – csak feltelezhetjük, hogy a politikai beszédek – különösen az olyan fontosak, mint a pártkongresszusi beszámolók – mögött szintén komoly előkészületek zajlanak. A politikai tanácsadókat és a beszédek szerzőit „igen nagyfokú anonimitás és a párton, illetve az államon belüli limitált autoritás”¹⁴ jellemzi. Valamennyien a Központi Bizottság Politikai Kutatási Hivatala (中共中央政策研究室 Zhonggong zhongyang zhengce yanjiu shi) munkatársai, amely szervezet:

1. Felelős a Központi Bizottság munkájáról szóló Országos Kongresszuson elhangzó beszámoló összeállításáért; a Központi Bizottság vezető elvtársainak iránymutatása szerint, egyedül vagy csoportban, a releváns szervezetekkel együttműködve összeállítja és javítja a Központi Bizottság (中央) fontos dokumentumait; összeállítja a Központi Bizottság (中央) vezető elvtársainak fontos beszédeit.
2. Kutatásokat végez a pártépítésről, az ideológia és elmélet fontos kérdéseiről, valamint a jelentős központi politikai döntések megvalósíthatóságáról, illetve politikai jellegű javaslatokat tesz.
3. Részt vesz a Központi Bizottság nagyszabású gyűléseihez kapcsolódó dokumentumok összeállításában.
4. Az egész ország gazdasági helyzetét nyomon követi, fontos, átfogó információkat és történéseket gyűjt, elemez és rendez, valamint jelentést tesz a pártépítésről, az ideológiáról és az elméletről, a központi politikai döntéseket javaslatokkal és megbeszélésekkel segíti.
5. Ellát egyéb feladatokat, amelyeket a Központi Bizottság meghatároz.¹⁵

¹³ „Meet 34-year-old Stephen Miller, Trump's longest-serving senior adviser and mastermind of his most inhumane immigration policies” (<https://www.businessinsider.com/who-is-stephen-miller-trump-speechwriter-immigration-adviser-2018-1#stephen-really-knows-how-to-capture-his-voice-former-white-house-press-secretary-sean-spicer-said-15>).

¹⁴ Patapan–Wang, 2018: 47.

¹⁵ „中共中央政策研究室主要职能” (Zhonggong zhongyang zhengce yanjiu shi zhuyao zhineng) A Központi Bizottság Politikai Kutatási Hivatalának fő funkciói (http://www.china.com.cn/cpc/2011-04/15/content_22369278.htm).

Az amerikai gyakorlattal ellentétben tehát nem tudunk sokat a politikai beszédeken munkálkodókról. A névtelen írók sorából kiemelkedik azonban a 19. pártkongresszuson az Állandó Bizottságba kerülő Wang Huning (王沪宁), akiről számos – cenzúrán átment, tehát központilag jóváhagyott – kínai cikkben azt olvashatjuk, hogy évtizedek óta a színpalak mögül segíti a párt első embereit. Több forrás is neki tulajdonítja Hu Jintao „fejlődésre vonatkozó tudományos szemléletét”, Jiang Zemin „három képviselő elvét”, valamint Xi Jinping „Kína álom” koncepcióját. Példátlan az ő fölemelkedése, több okból is. Először is, a vezetőváltások nem befolyásolták előremenetelét: egymás után már a harmadik pártfőtitkár fogadta bizalmába. Másodszor, az Állandó Bizottság tagjai között rendszerint olyanok voltak eddig, akik előtte már regionálisan gyakorolták a párt hatalmát. Wang ellenben a Fudan Egyetem professzorából lett a KB Politikai Kutatási Hivatalának munkatársa (1995-től), igazgatóhelyettese (1998-tól), igazgatója (2002-től), a Központi Bizottság (中央委 Zhongyang wei) tagja (16. kongresszus, 2002), a Központi Bizottság Titkárságának (中央书记处书记 Zhongyang shuji chu shuji) tagja (17. kongresszus, 2007), a Politikai Bizottság (中央政治局委员 Zhongyang zhengzhi ju weiyuan) tagja (18. kongresszus, 2012), majd a Politikai Bizottság Állandó Bizottságának (常委 Changwei) tagja (19. kongresszus, 2017).¹⁶

4. Elemzés

A beszédek jelentősége és keletkezése után a retorikai eszköztár vizsgálata következik. Elemzésem az alábbi retorikai eszközök áttekintését tartalmazza: 1) a múlt megjelenítése; 2) a jövő megjelenítése; 3) egység; 4) humor, ironia; 5) a kapcsolatteremtés kiszélesítése; 6) metakommunikációs eszközök.

Ezen retorikai eszközök vizsgálatát egyrészt a beszédek tartalma és irányultsága indokolja: a vezetők felszólalásának fontos része a számadás a közelmúlt politikai eseményeiről, valamint a beszámoló a politikai tervekről. A további retorikai eszközök szorosabban vagy lazábban kapcsolódnak a hallgató érzelmeinek a manipulálásához. Arisztotelész óta tudjuk, hogy az érzelmi ráhatás (pátosz) a szónokok fontos fegyvere. Sőt a szónokok elsősorban a szívet célozzák meg, a hallgató értelme másodlagos.¹⁷ Arisztotelész szerint: „[...] az érzelmfűtött szónok mindig elnyeri a hallgató rokonszenvét, még akkor is, ha a valóságban semmit sem mond.”¹⁸ A pátosz használatával a szónok azt akarja

¹⁶ „王沪宁同志简历” (Wáng Hùníng tóngzhì jiǎnlì) Wang Huning elvtárs életrajza (http://www.xinhuanet.com/politics/19cpcnc/2017-10/25/c_1121856317.htm).

¹⁷ Pécseli 2017: 21.

¹⁸ Arisztotelész 1999: 150.

elérni, hogy a hallgatóság érezzen valamit: dühöt, büszkeséget, örömet stb. Megnyilvánulásának számos formája lehet, például: kifejező leírások emberekről, helyekről, eseményekről, személyes történetek megosztása, magas érzelmi töltéssel bíró szókinccs használata stb.¹⁹

A korpuszok elemeit az alábbi táblázat foglalja össze:

1. táblázat

	Korpusz 1.: Donald Trump	Korpusz 2.: Xi Jinping
1.	2017. február 28. 1:00:11 Forrás: http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20170228.html	2017. október 18. 3:23:49 Forrás: http://www.xinhuanet.com/politics/19cpenc/2017-10/27/c_1121867529.htm
2.	2018. január 30. 1:20:30 Forrás: http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20180130.html	
3.	2019. február 5. 1:22:26 Forrás: http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20190205.html	
4.	2020. február 4. 1:18:04 Forrás: http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20200204.html	

¹⁹ Zickel–Gagich 2018.

4.1. A múlt megjelenítése

Az általunk vizsgált politikai események egyik célja, hogy a vezetők számot adjanak munkájukról, beszámoljanak a közelmúlt politikai eseményeiről, átfogó helyzetértékelést nyújtsanak.

A pártfőtitkári beszámolók hagyományos szerkezetét követve Xi Jinping a 19. kongresszuson az első pontban szólt az elmúlt öt év munkájáról és a történelmi változásokról („一、过去五年的工作和历史性变革” Yi, guoqu wu nian de gongzuo he lishi xing biange). Ebben beszámolt arról, hogy a párt Központi Bizottsága a 18. kongresszus óta hét plenáris ülést tartott, ahol kidolgozták az „ötoldalú integrált” („五位一体” wu wei yiti) és a „négy teljes körű” („四个全面” si ge quanmian) stratégiát. Az elmúlt öt évben kiviteleztek a tizenkettedik ötéves tervet, és megalkották a 13. ötéves tervet is. A pártfőtitkár azt is elmondta, hogy jelentős gazdasági eredményeket értek el. Kína megőrizte második helyét a GDP-ranglistán, az infrastruktúra fejlődött, a mezőgazdaság modernizációja stabilizálódott, az urbanizáció mértéke növekedett. Az Egy Övezet, Egy Út, a Peking–Tianjin–Hebei régió, valamint a Jangce Gazdasági Öv fejlesztésével a regionális fejlődés kiegyensúlyozottabbá vált, az országban látványos tudományos és technológiai fejlesztések történtek. A reformok teljes körű elmélyítése áttörést ért el, nagy előrelépés történt a demokrácia és a törvények általi kormányzás terén, és jelentős ideológiai és kulturális fejlődés ment végbe. A pártfőtitkár arról is beszámolt, hogy az életminőség javult, az ökológiai civilizáció látványosan fejlődött, valamint elkezdődött a fegyveres erők új szintű fejlesztése. Előrelépés történt továbbá Hongkong, Makaó és Tajvan kapcsán, újabb előretörést értek el Kína diplomáciáját, valamint a teljes körű és szigorú pártirányítást illetően.

Trump évértékelőiben szintén beszámolt elnöki munkájáról. Már 2017-ben, mindössze egy hónappal elnökké avatása után összegezte addig elért eredményeit, a további beszédeiben pedig az elmúlt egy év, illetve a megválasztása óta eltelt idő lépéseiről számolt be.

Mindkét elnökél közös, hogy több politikai lépést történelmi jelentőségűnek neveztek. Trumpnál: a legnagyobb adócsökkentések és reformok az amerikai történelemben; több körbíró, mint bármelyik adminisztráció alatt az ország történetében; történelmi áttörés; történelmi intézkedések a vallásszabadság védelme érdekében; történelmi sebesség a problémák megoldására, amelyeket a két párt vezetői évtizedek óta elhanyagoltak; történelmi előretörés a békéért; történelmi együttműködési megállapodások; történelmi nyereségek stb. Xi Jinpingnél pedig a következők: történelmi eredmény; történelmi áttörés; történelmi átalakulás; történelmi változás; három történelmi küldetés.

Xi Jinpinggel ellentétben Donald Trump saját politikai lépései mellett megemlékezett a közelmúlt tragikus eseményeiről is, az első két évértékelőjének kezdete egyaránt erről szólt. Megemlítette a zsidó közösségi központok elleni támadásokat, a kansasi lövöldözést, a 2017-es Las Vegas-i lövöldözést és a Harvey hurrikánt is. Számos tragikus esemény kötődik a meghívott vendégeihez is, egy-egy tragédiáról pedig megható részletességgel számolt be.

Az amerikai elnök a közelmúltból többször kiemeli továbbá az előző adminisztráció elhibázott politikáját.

Az elmúlt nyolc évben az előző adminisztráció több új hitelt vett fel, mint szinte az összes többi elnök összesen. (2017)

Tanulnunk kell a múlt hibáiból. (2017)

A politikusok éveken át ígérték, hogy tárgyalni fognak egy jobb megegyezésért. De senki sem próbálta. Eddig. (2019)

Ha nem fordítottuk volna meg az előző adminisztráció bukott gazdaságpolitikáját, a világ most nem lenne tanúja Amerika nagy gazdasági sikerének. (2020)

Az utolsó adminisztráció alatt több mint 10 millió ember csatlakozott az élelmszerjegy-rendszerhez. (2020)

Az utolsó adminisztráció 8 éve alatt több mint 300 000 munkaképeskorú ember esett ki a munkaerőpiacról. (2020)

Mielőtt hivatalba léptem, az egészségbiztosítási díjak mindössze 5 év alatt megkétszereződtek. (2020)

Felismerve, hogy minden korábbi kísérlet kudarcot vallott, határozottnak és kreatívnak kell lennünk ahhoz, hogy stabilizáljuk a régiót, és fiatalok milliói számára biztosítsuk a változást a jobb jövő eléréséhez. (2020)

A korábbi vezetőkre való reflektálás Xi Jinping beszédében is megtalálható, természetesen egészen más jelleggel. A kongresszusok első mozzanata az, hogy név szerint említenek régi kádereket, és tisztelegnek előttük. A történelem továbbá jelen van a teremben is, a már nyugdíjazott káderekkel, akik felé Xi Jinping beszámolója elején és végén is meghajolt. A beszéd során többször említette a pártalkotmányban is szentesített, mindenáron követendő politikai elveket, amelyek az előző pártfőtitkárokhoz kötődnek (ezek: Mao Zedong gondolatai, Deng

Xiaoping elmélete, a három képviselő elve, a fejlődés tudományos szemlélete). A KKP hagyományának folytonosságát érzékelteti továbbá az elmúlt kongresszusokhoz való visszacsatolással is: egyszer együtt említette a 16., 17. és 18. kongresszusokat, ezenkívül a 18. kongresszust említette még négyszer, például mindjárt a beszéde elején, amikor a 18. kongresszus által ráhagyott feladatként értelmezte a beszámolási kötelezettséget.

A fentiekben megvizsgált közelmúltra történő reflektálások mellett a távolabbi múlt megjelenését is elemezzük. A közös múlt, az azonos történelemszemlélet ugyanis az összetartozás érzését erősíti az emberekben. Letűnt idők eseményeinek definiálása, a pozitív és a negatív tapasztalatok összegzése a nemzeti identitás inherens része. A távoli történelem emlegetése így a morális alapokra helyezett szimpátia potenciálját rejti. Ahogy Pomian megjegyzi:

A politika nem a múltról szól, hanem a jövőről. A jövőt azonban nem alakíthatjuk anélkül, hogy figyelembe ne vennénk a múltat, mert a múlt jelen van. Még a távoli és a nagyon távoli múlt is mindig bizonyos szinten velünk van a tájakban, könyvekbe és írásos feljegyzésekbe rögzítve, festményeken és műalkotásokban látható, emlékművekként megörökítve. De mindenekelőtt az emberi lények tükrözik a múltat: tudattalan reflexeikben, érzelmeikben, gesztusaikban, mimikájukban, viselkedésükben, nyelvhasználatukban, véleményükben és elvárásaikban. Az embereket jelentős mértékben a múlt programozta be. A politikusoknak tisztában kell lenniük ezzel.²⁰

Mindkét vezető felidézett néhány távolabbi eseményt is. Trump többek között említette a hidegháborút, szeptember 11-ét, az Amerikai Egyesült Államok alapítását, a holokausztot, a normandiai partraszállást, az Empire State Building építését, a Holdra szállást és az Amerikai Egyesült Államok Légieréjének létrehozását. Xi Jinping az ópiumháborúnál régebbi, konkrét eseményt nem említett, többször megnevezte azonban a kommunista mozgalom és a párt történelmét övező fontos pillanatokot, mint az októberi forradalmat, a reformot és nyitást, Hongkong és Makaó visszacsatolását és a hidegháborút. Ennél régebbi múltra soha nem utalt konkrétan, csupán Kína kultúrája kapcsán általánosságban (például több mint ötezer éves, páratlanul mély történelmi háttér).

Az alábbi idézetekből láthatjuk, hogy az amerikai évtértékelőben a távolabbi történelmi példák leginkább a dicsőséges amerikai múltra vannak kihegyezve:

²⁰ Pomian 2009: 81.

Az első republikánus elnök, Abraham Lincoln figyelmeztetett: „amikor az amerikai kormány felhagy a (piac)védelmi politikával, vágyat és romlást eredményez népünk között”. (2017)

Egy másik republikánus elnök, Dwight D. Eisenhower kezdeményezte az utolsó igazán nagy nemzeti infrastrukturális programot: az államközi autópálya-rendszer kiépítését. (2017)

1876-ban, a 100. évfordulónkon állampolgárok az ország minden területéről Philadelphiába érkeztek, hogy megünnepeljék Amerika centenáriumát. Azon az ünnepségen az ország építői, művészek és feltalálók mutatták be csodálatos alkotásaikat. Alexander Graham Bell először állította ki telefonját. Remington leleplezte az első írógépet. Korai kísérletet tettek az elektromos fény előállítására. Thomas Edison megmutatott egy automatikus távirót és egy elektromos tollat. (2017)

A Capitolium kupolájának tetején a Szabadságszobor áll. Magasan és méltóság-teljesen áll őseink emlékművei között, akik harcoltak, éltek és meghaltak, hogy megvédjék őt. Emlékművek Washingtontól és Jeffersontól Lincolnig és Kingig. Emlékművek Yorktown és Saratoga hősei számára, fiatal amerikaiak számára, akik a vérüket ontották a normandiai partokon és azon túl. És másoknak, akik a Csendes-óceán vizeit és az Ázsia feletti égboltot szeltek át. És a szabadság még egy emlékmű fölé áll: e fölé. A Capitolium fölé. Az amerikai nép élő emléke. Olyan embereké, akiknek hősei nemcsak a múltban élnek, hanem körülöttünk is – védelmezik a reményt, a büszkeséget és az amerikai utat. (2018)

Az amerikai szabadságnál a történelem egyetlen ereje sem tett többet az emberiség állapotának előremozdításáért. Az utóbbi években figyelemre méltó haladást értünk el. (2019)

Ez a hazája Thomas Edisonnak és Teddy Rooseveltnek, sokaknak a nagy tábornokok közül, beleértve Washingtont, Pershinget, Pattont és MacArthurt. Ez a hazája Abraham Lincolnnak, Frederick Douglassnak, Amelai Earhartnak, Harriet Tubmannak, a Wright testvéreknek, Neil Armstrongnak és még megannyi más embernek. Ez az az ország, ahol a gyerekek olyan neveket tanulnak, mint Wyatt Earp, Davy Crockett és Annie Oakley. Ez az a hely, ahol a zarándokatyák megérkeztek Plymouthba, és ahol a texasi hazafiak elesetek Alamónál. (2020)

Őseink dacoltak az ismeretlennel, megszelídítették a vadont, lecsillapították a vadnyugatot, milliókat emeltek ki a szegénységből, a betegségből és az éhin-

ségből; legyőzték a zsarnokságot és a fasizmust; a világot a tudomány és az orvoslás új magasságaiba vezették; lefektették a vasútvonalakat, kiásták a csatornákat, felépítették a felhőkarcolókat, és hölgyeim és uraim, őseink a legkülönlegesebb köztársaságot építették fel, amely valaha létezett az egész emberiség történelmében. És mi nagyobbá tesszük, mint valaha. Ez a dicsőséges és csodálatos örökségünk. (2020)

A zarándokatyáktól az alapítóinkig, a Valley Forge katonáitól a selmai felvonulókig és Lincoln elnöktől ifj. dr. Martin Luther King tiszteletesig, az amerikaiak mindig visszautasították gyermekeink jövőjének korlátait. (2020)

Míg Trump a távolabbi múltat többnyire az amerikaiak dicsősége kapcsán említette, Xi Jinping a múlttal inkább a kínai nép küzdelmeit példázta.

Száz évvel ezelőtt az októberi forradalom ágyúinak hangja elhozta Kínának a marxizmus–leninizmust. Kína haladó gondolkodói a marxizmus–leninizmus tudományos igazságában meglátták a kiutat, amely megoldja Kína problémáit. A modern idők kezdete óta a kínai társadalomban intenzív mozgalmak mentek végbe, a kínai emberek heves küzdelmekben ellenálltak a feudális uralomnak és a külföldi agresszióknak, a marxizmus–leninizmus a kínai munkások mozgalmával összefonódott. Ilyen körülmények közt született meg 1921-ben a Kínai Kommunista Párt.

A kínai nemzetnek több mint 5000 éves kulturális története van, csodálatos kínai kultúrát teremtett, az emberiségnek kiváló hozzájárulást tett, a világ hatalmas nemzetévé vált. Az ópiumháború után Kína belesüllyedt a belföldi problémák és a külföldi agresszió sötétségébe. A kínai nép megélt számos háborút, látta az országot szétszakadni, és rendkívüli szegénységben élt.

A kínai színezetű szocialista kormányzás fejlődésének útja a történelem, az elmélet és a gyakorlat logikájának – amelyeket a modern idők óta a kínai nép hosszú harca jellemezett – szükségés következménye...

28 évnyi véres harc után véghez vittük az újdemokratikus forradalmat, 1949-ben megalapítottuk a Kínai Népköztársaságot, megvalósítottuk a hatalmas ugrást Kína több ezer éves feudális rendszerű kormányzásából a népi demokráciába.

96 éve, azért, hogy megvalósítsuk a kínai nép hatalmas újjászületésének történelmi küldetését, gyengeségben és erőnk teljében, kedvező és kedvezőtlen körülmények között, pártunk eredeti szándéka nem változott, megingathatatla-

nul felesküdtött egy célra. Egyesítette és vezette a népet számtalan akadályon át, hatalmas áldozatokat hozott, mert szembezállni a nehézségekkel, merte kijavítani a hibákat. Így győztünk le újra és újra látszólag legyőzhetetlen nehézségeket, így követtünk el újra és újra a történelemkönyvekbe illő emberi csodákat.

A kínai nemzet számos nehézséget megélt, tántoríthatatlan, hatalmas nemzet. A kínai emberek szorgalmas, bátor, hatalmas emberek, akik mindig a fejlődésre törekednek. A Kínai Kommunista Párt olyan hatalmas párt, amely mer harcolni és mer áldozatokat hozni. [...] A történelem csak azokkal foglalkozik, akik eltökéltek, bátran mennek előre, harcosok, nem fog várni azokra, akik hezitálnak, tétlenek, félnek. (19. kongresszus)

A múlt tehát több aspektusból is jelen van a vizsgált szövegekben. A közelmúltból mindketten hangsúlyozták az utóbbi idők politikai lépéseit. Xi Jinping az elmúlt kongresszus óta végbevitt közös munkáról számolt be, amíg – ahogy ezt később is látni fogjuk – Trump ezeket saját politikájának eredményeként említette. Ezeket mindketten többször „történelmi” lépésként írták le. A korábbi vezetésre is történt utalás, Trump azonban elmarasztalóan szólt erről, míg Xi tisztelgett a korábbi pártvezetők előtt.

A távolabbi múltból felidéztek konkrét eseményeket. Trump egészen korai amerikai sikerekre is utalt, míg Xi a párttörténelmet övező történéseket említette. A párt alapítása előtti történelemre csupán elnagyoltan utalt. Nem egyezik a történelmi távlat szemléletének árnyalata sem: Trump a nép dicsőségére hozott példákat a múltból, míg Xi Jinping a kínaiak küzdelmes múltjára emlékeztetett.

4.2 A jövő megjelenítése

Az éértékelő és a pártfőtitkári beszámoló egyik funkciója az, hogy a vezetők arról beszéljenek, mi fog történni a következő éértékelőig vagy pártkongresszusig. Amellett, hogy beszédük jelentős része a jövőbeni teendőkről szól, megjelennek egészen pontosan dátumozott, konkrét jövőbeni tervek, a közeljövőben kivitelezésre kerülő stratégiák és politikai lépések is.

Amerikai éértékelők (2017–2020)

...**rövidesen** új lépéseket teszünk, hogy nemzetünket biztonságban tartsuk, és kívül tartsuk azokat, akik ártanak nekünk. (2017)

...**a következő hónaptól** amerikaiak milliói visznek haza többet a fizetésükből. (2018)

A következő néhány hét folyamán a ház és a szenátus szavazni fog egy bevándorlási reformcsomagról. (2018)

És Kim elnök és én újra találkozunk **február 27-én és 28-án** Vietnámban. (2019)

A költségvetésem felkéri a demokratákat és a republikánusokat, hogy tegyék meg a szükséges elköteleződést azért, hogy a HIV-járványt **tíz éven belül** megszüntessük az Egyesült Államokban. (2019)

A költségvetésem 500 millió dollárt kér a Kongresszustól **a következő tíz évben** e kritikus, életmentő kutatás [a gyermekkori rák gyógyítása] finanszírozására. (2019)

...teljes egészében **a következő év elején** lép hatályba [az árak átláthatósága]... (2020)

[a déli határnál a falból] ... **a jövő év elejére** több mint 500 mérföld lesz teljesen kész. (2020)

...és **az évtized végére** megszüntetjük Amerikában az AIDS-járványt. (2020)

Xi Jinping beszámolója

...két lépésben **a század közepére** fel kell építeni egy gazdag, demokratikus, kulturált, harmonikus, gyönyörű, szocialista, erős országot.

A 19. kongresszustól a 20. kongresszusig „a két centenáriumi” küzdelmek céljának a történelmi periódusa. Ebben az időszakban nemcsak teljeskörűen fel kell építenünk a mérsékelt jómódú társadalmat, megvalósítva ezzel az első centenáriumi célt, hanem ezt felhasználva rá kell lépünk a teljeskörűen szocialista, modern ország kiépítésének útjára, haladva a második centenáriumi cél felé. [...] (Mindez) **2020-tól az évszázad közepéig** két részre osztható.

... fel kell készülnünk **a pekingi téli olimpiai játékokra**, valamint **a paralimpiai játékokra**.

Alkalmazkodni fogunk a világ új forradalmi katonai fejlődésének trendjéhez és a nemzetbiztonság szükségleteihez, emelni fogjuk a mennyiséget és a hatékonyságot, biztosítjuk, hogy **2020-ra** alapvetően megvalósuljon a gépesítés, az informatizálódás kiépítése jelentős fejlődést érjen el, a stratégiai kapacitás nagyban emelkedjen. Az ország modernizációs folyamatával együtt, teljeskörűen előremozdítjuk a katonai elméletek modernizációját, a hadseregszervezés formájának modernizációját, a katonaság tagjainak modernizációját és a fegyverek modernizációját. Azért fogunk küzdeni, hogy **2035-re** alapvetően megvalósuljon a nemzetvédelem és a hadsereg modernizációja, és **az évszázad közepére** a népi hadsereg teljeskörűen világvonalbeli hadsereggé épüljön ki.

A konkrét jövő mellett mindkét vezetőnél visszatérő motívum a távolabbi, fényes jövő kilátásba helyezése. Az évértékelők vége rendszerint az optimista jövőkép felvillantásával lesz rendkívül emelkedett és bizakodó.

Ezentúl Amerikát [...] a jövő fogja vezérelni. [...] Higgyenek a jövőjünkben! (2017)

És nemzetünk örökké biztonságos, erős, büszke, hatalmas és szabad lesz. (2018)

Mihez kezdünk ezzel a pillanattal? Hogyan emlékeznek majd ránk? Arra kérem a Kongresszus tagjait: Tekintsenek az előttünk álló lehetőségekre! A legbámulatosabb eredményeink még előttünk vannak. A legizgalmasabb utazásaink még várnak ránk. A legnagyobb győzelmeink még nem jöttek el. Még nem kezdtünk el álmodni. [...] Ez a jövőnk – a végzetünk – és a mi döntésünk. Arra kérem önöket, hogy válasszák a nagyságot. (2019)

A holnapra tekintünk és korlátok nélküli határokat látunk, amelyek csak felfedezésre várnak. A legfényesebb felfedezéseink még nem ismertek. A legbámulatosabb történeteinket még nem mesélték el. A legnagyobb utazásaink még nem történtek meg. Az Amerikai Kor, az Amerikai Eposz, az Amerikai Kaland még csak most kezdődött el! Szellemünk még mindig fiatal, a Nap továbbra is emelkedik, Isten kegyelme még mindig ragyog, és amerikai honfitársaim: a legjobb még csak most kezdődik! (2020)

A hatásos befejezéshez Xi Jinpingnél is szerepet kap a jövő:

A Kínai Álom a történelemről, a jelenről és a jövőről is szól; a generációról és még inkább a fiatal generációról szól. A kínai nép hatalmas újjászületésének Kínai Álma a fiatal generációk folyamatos küzdelmén keresztül valósul meg. [...] folyamatosan küzdeni fogunk azért, hogy elérjük az új korszak kínai szocializmusának hatalmas győzelmét, hogy megvalósítsuk a kínai nép hatalmas újjászületésének Kínai Álmát, hogy megvalósítsuk a kínai nép vágyát egy gyönyörű életre.

Ezenkívül a pártfőtitkár a rendkívül jól tagolt beszámolóban egyes szakaszokat is a jövő említésével zár le:

Az ökológiai kultúra építéséért végzett jelenlegi munkánk a jövő generációival tesz jót.

A kínai nép hajlandó a világ országainak népeivel együtt előremozdítani az emberiség sorsközösségének építését, együtt megalkotni az emberiség gyönyörű jövőjét! (19. kongresszus)

A fényes jövő, egy jobb holnap bár rendszerint egy magasztos célt jelent, amelyért érdemes tenni a jelenben, mégis összefonódik a küzdelmes úttal. Az amerikai évertékelőkben erre csupán kétszer találunk példát:

A harc hosszú és nehéz lesz, de ahogyan az amerikaiak mindig is teszik, győzedelmeskedni fogunk. (2018)

Valamikor a jövőben talán lesz egy varázslatos pillanat, amikor a világ országai összegyűlnek, hogy megsemmisítsék nukleáris fegyvereiket. Sajnos még nem tartunk ott. (2018)

Függetlenül az előttünk álló próbatételektől és függetlenül az eljövendő kihívásoktól, együtt kell továbbmennünk. (2019)

Xi Jinping azonban rendszeresen emlékezteti a hallgatóságot a jövőbeni kihívásokra, sőt konkrétan kifejti ezeket.

Bár a jövő rendkívül fényes, a kihívások is rendkívül komolyak.

Ugyanakkor világosan fel kell ismernünk, hogy a munkánkban még sok hiányosság van, és számos nehézséggel és kihívással nézünk szembe. Főleg az alábbiak: az egyenetlen és a nem teljes fejlődés okozta néhány kiemelkedő probléma még megoldatlan; a fejlődés minősége és hatékonysága még nem magas. Az innovációs képesség még nem elég erős, a reálgazdaság szintje emelkedésre vár, az ökológiai környezet védelme még hosszú út előtt áll. Az emberek jólétének terén még nem kevés hiányosság van, a szegénység megszüntetésének feladata nehézkes. A városi és a vidéki területek fejlődése és jövedelemeloszlása között még mindig viszonylag nagy az eltérés. Az emberek a munka, az oktatás, az egészségügy, a lakhatás, az idősgondozás és egyebek területein nem kevés nehézséggel néznek szembe. A társadalom kulturális szintjének még nőnie kell, a társadalmi ellentétek és problémák összefonódnak. Teljeskörűen a törvények által kormányozni az országot még mindig nehéz, az ország kormányzásának rendszerét és a kormányzás képességét még mindig erősíteni kell. Az ideológia területén a küzdelem még mindig bonyolult, a nemzetbiztonság új helyzettel néz szembe. Néhány reformterv és nagy politikai intézkedés további kivitelezést igényel.

A párt építésének terén még sok gyengeség van. Ezeket a problémákat további erőfeszítésekkel kell megoldani.

Az emberiség számos közös kihívással néz szembe.

Világunk tele van reménnyel, de tele van kihívással is. (19. kongresszus)

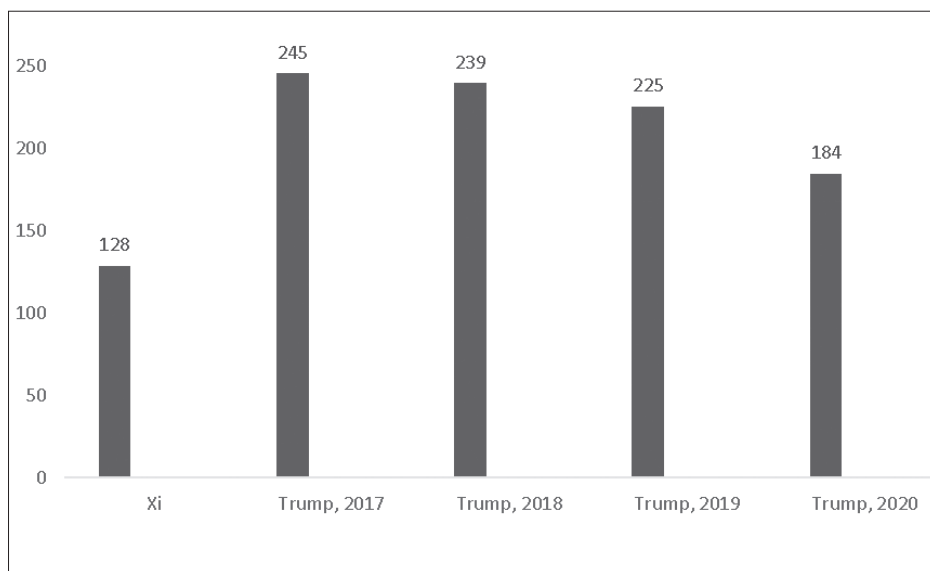
A jövő tehát mindkét vezető retorikájában világosan és hangsúlyosan jelenik meg. Trump valamennyi évértékelőjében fogalmazott meg konkrét, közeljövőre vonatkozó terveket, és Xi Jinping is dátumozott stratégiát mutatott be nagy részletességgel. A távolabbi jövő szintén valamennyi vizsgált szövegben megjelenik. Közös pont, hogy az optimista jövőkép felszólalásuk igen fontos részén, a beszéd végén is szerepet kap. Ez az egész szövegnek pozitív kicsengést ad, a zárást szlogenszerű fordulatokkal gazdagítja.

Szembetűnő azonban az optimizmus mellett a kihívásokkal teli jövőkép előrevetítése. Trump csupán 2018-ban és 2019-ben tett ilyen jellegű rövid utalást, Xi Jinping azonban ennél jóval többször, nagy részletességgel foglalkozott a küzdelmes úttal, amely a párt, az ország, a nép előtt áll.

4.3 Egység

Mivel az évértékelő beszéd és a pártfőtitkári jelentés a legmagasabb szintű vezetői felszólalások, fontos jellemzőjük az egység propagálása, az összetartozás érzésének felébresztése. Ennek mérésére az egygyé tartozást kifejező személyes névmások (*we – us – our*; valamint 我们 [women] – 自我 [ziwo]) előfordulásának gyakoriságát vizsgáltam meg az egyes szövegekben. Minél magasabb a mutató, a beszéd annál inkább hangsúlyozza az egységet. Az eredményből kivontam az évértékelőkre jellemző idézetekben – leginkább a meghívott vendégek szavaiban – szereplő névmásokat.

A gépi keresés után kapott eredményt azonban tovább kell vizsgálni. A kínai nyelv sajátosságából adódóan ugyanis az egy szótagú birtokot jellemzően egy szótagú alakkal fejezi ki (国 guo), a birtokos szintén egy szótagú lesz (我 wo). A szerkezet szó szerinti jelentése így bár „[az én] országom”, helyes fordítása mégis „[a mi] országunk”, „hazánk”. Mindennek nem tulajdoníthatunk nagy retorikai jelentőséget, hiszen ez a mindennapi nyelvhasználat része. Hasonlóan elfogadott így tehát „a[z én] pártom” (我党 wo dang), „a[z én] hadseregem” (我军 wo jun) szerkezet, valamint az egyes szám első személyű névmás használata szólásokban (成语 chengyu) is.

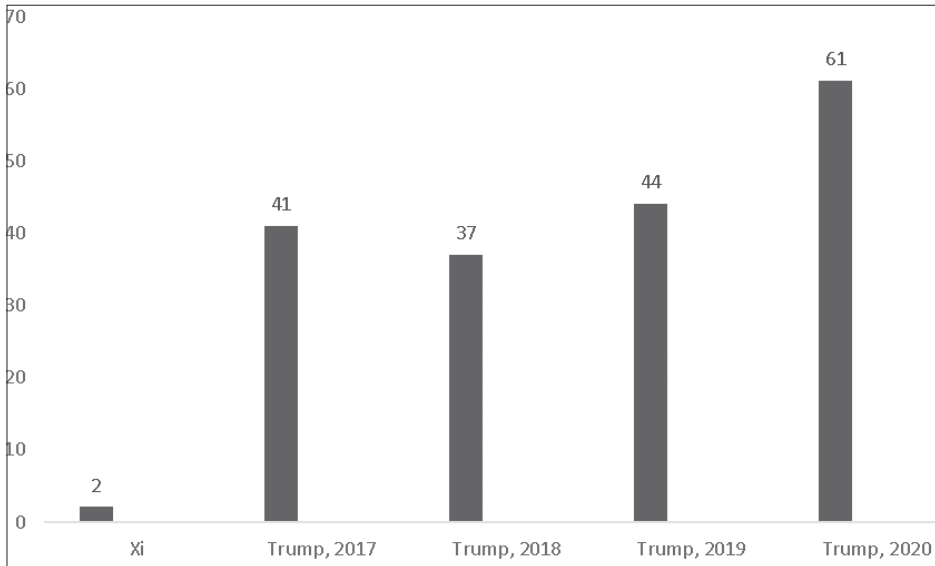
1. ábra

Az előbbi megállapítást figyelembe véve az alább közölt kínai statisztikánkat közelebről is meg kell vizsgálni. Az egyes szám első személyű névmás után álló szavakból megállapítható, hogy Xi jelentésében ténylegesen jóval több egységre mutató névmás szerepel (1. ábra).

A többes szám első személyű névmás gyakoriságát azért nem százalékos értékben adom meg, mert a két nyelv eltérő szerkezete miatt nehéz lenne a pontos összehasonlításuk, azaz problémás lenne szószámra alapozni az elemzést. A beszédek időbeni hosszát ismerve (Trump: 2017 – 1:00:11, 2018 – 1:20:30, 2019 – 1:22:26, 2020 – 1:18:04, Xi: 3:23:49) azonban látható, hogy Trump valamennyi évértékelőjében többször hangzanak el egységre utaló névmások – ráadásul ezek gyakorisága a legfontosabb helyen, a beszédek végén van többségben.

Mégsem mondhatjuk azt, hogy amerikai oldalról nagyobb verbális szerep jut az egység propagálásának. Egyrészt a kínai szövegekben a körmondatokból gyakran elmarad az alany, így előfordul, hogy a többes (vagy egyes) szám első személyű névmás csak egy nagyobb szakasz elején jelenik meg, majd a bevezetés további részében nem, holott az összes mondat alanya ugyanaz.

Másrészt az érem másik oldalán ott van az is, hogy az elnök saját személyét hogyan magyarázza. Szavai vajon azt tükrözik, hogy csupán egy a többi közül, vagy ő az elnök? Ehhez vizsgáljuk meg, hogy a korpusz elemei milyen mennyiségben tartalmazzák az *én* (*I – me – my*; 我 [wo]) névmást. Az automata szövegkeresés eredményét tehát a kínai korpusznál finomítani kell, hiszen ahogy

2. ábra

fentebb láthattuk, az egyes szám első személyű névmás utalhat a többes szám első személyre. Xi Jinping beszámolójában a szoftver szerint 54-szer szerepelt az „én” kifejezés, valójában ebből csak kettő utal ténylegesen Xi személyére.

Az eredményből ismét kivontam az idézetekben – jellemzően a meghívott vendégek szavaiban – szereplő névmásokat (2. ábra).

Láthatjuk tehát, hogy Trump, bár Xihez képest többször használja az egység fogalmát, saját személyét is hangsúlyozza. Ráadásul ennek száma éppen 2020-ban nőtt meg, amikor a „mi” gyakorisága csökkent. Az amerikai elnök retorikájában így néha a nép közül egy (*we*), de gyakran ő a vezető, aki lépéseket tesz (*I*).

Abban a két esetben, amikor Xi Jinping az első személyű névmást valóban önmagára utalva használta, csupán egy nagyobb entitás (a Párt) képviselőjében, annak alárendeltjeként tűnt föl:

Elvtársak! Most a 18. Központi Bizottság képviselőjében jelentést teszek a kongresszusnak.

Az elmúlt öt év eredményeit a párt Központi Bizottságának erős vezetése, az egész párt és az egész ország valamennyi nemzetének közös erőfeszítése eredményezte. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának képviselőjében szeretném kifejezni hálás köszönetemet az egész ország valamennyi nemzetiségének, valamennyi demokratikus pártnak, valamennyi szervezetnek és minden hazaszerető embernek, honfitársainknak Hongkong különleges közigazgatási

területén, honfitársainknak Makaó különleges közigazgatási területén, tajvani honfitársainknak és a tengerentúli kínaiaknak, valamint minden országnak, amelyek szívükön viselik és támogatják Kína modernizációját. (19. kongresszus)

Trump azonban az elért eredményeiről, elnöki érdemeiről (*elrendeltem, parancsot adtam, megtartottam az ígéreteimet, felkérem a Kongresszust, megígértem, aláírtam, akarom, elismertem, fogadom, bejelentettem, találkozom, visszavontam, cselekedtem*), személyes tapasztalatairól (találkozó a Harley-Davidson embereivel, privát beszélgetések barátokkal) beszél, több ízben meghökkentő nyíltsággal:

Nem engedem meg, hogy az elmúlt évtizedek hibái meghatározzák a jövőnk menetét. (2017)

A múltbeli tapasztalatok megtanították nekünk, hogy a megalégedettség és az engedmények csak agressziót és provokációt idéznek elő. Nem fogom megismételni a korábbi kormányok hibáit, amelyek ebbe a veszélyes helyzetbe hoztak minket. (2018)

Ha nem engem választottak volna meg az Amerikai Egyesült Államok elnökének, véleményem szerint most nagy háborúban lennénk Észak-Koreával, valószínűleg emberek millióinak halálát okozva. (2019)

Sok politikus jött és ment, és megfogadta, hogy megváltoztatja vagy mással helyettesíti az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezményt, de nem tettek semmit. Én azonban – számos elődőmmel ellentétben – megtartom az ígéreteimet. (2020)

Természetesen érthető, hogy az amerikai elnök megragadja az estét arra, hogy támogatókat szerezzen a teremben ülők és a tévénézők sorából, esetleg már a következő elnökválasztásra készülve. Xi Jinping feladata ezzel szemben az, hogy a párt különlegességét, nélkülözhetetlenségét hangsúlyozza. Ezt az üzenetet világosan közvetíti, például:

A történelem már bebizonyította, és még igazolni is fogja, hogy a Kínai Kommunista Párt vezetése nélkül a nemzet újjászületése csak vágyalom lenne. (19. kongresszus)

A legalább látszólagos egység, egyetértés kieroszakolása a tömegeből az amerikai évtértékelő beszédekben az elnök meghívott vendégeinek bemutatásán, szemé-

lyes történetük elmesélésén keresztül működik a legjobban. Ronald Reagantól kezdve ugyanis az elnök különleges vendégeket hív az évértékelő beszédekre. Ők többnyire átlagemberek, akik különleges sorsukkal vagy valamilyen hősiességtettükkel érdemlik ki a megtiszteltetést.²¹ Donald Trump négy évértékelőjén számos amerikai hős különleges élettörténetébe, megható családi tragédiájába nyerhettünk betekintést, máskor a beszédek váratlan, szerencsés fordulatokat és boldog befejezéseket eredményeztek.

2017-ben Trump vendége volt például egy különleges betegségben szenvedő lány, egy fiatal nő, aki elsőként szerzett diplomát a családjában, egy édesapa, akinek főiskola előtt álló fiát börtönből szabaduló bevándorló gyilkolta meg, valamint egy özvegy nő, akinek férje nemzeti hősként vesztette életét.

2018-ban a páholyban ült egy pár, akiknek az üzlete az eddigi legjobb évet zárta az adóreformoknak köszönhetően. A meghívottak sorában volt egy 12 éves kisfiú is, aki a hazaszeretettől vezérelve, saját elhatározásból zászlókat kezdett elhelyezni a hősi halottak sírjánál. A tömeg együtt gyászolt két házaspárral, akiknek lányát illegális bevándorlók csoportja gyilkolta meg, és egy harmadik párral, akiknek a fia az észak-koreai rezsím áldozata lett. A terem egy emberként ünnepelte a védelmi erők egyik különleges ügynökét, egy odaadó rendőrt, valamint két hősiessé katonát, és megrendülve hallgatta egy Észak-Koreából menekült szerencsétlen férfi történetét.

2019-ben Trump köszöntött egy amnesztiát kapó nőt, egy férfit, aki a First Step Act törvénynek köszönhetően kezdhetett új életet, egy migránsok által meggyilkolt idős párnak a leszármazottait, egy nőkereskedelem ellen küzdő különleges ügynököt, egy tízéves kislányt, akinél előző évben agydaganatot diagnosztizáltak, egy édesapát, akinek fia a terroristák elleni küzdelemben vesztette életét. Meghívást kapott a rendvédelem speciális egységének tagja is, aki a pittsburgh-i zsinagógánál elkövetett antiszemita támadás visszaverésekor súlyosan megsérült. Jelen volt két holokauszt túlélő, valamint a normandiai part-raszállás három hőse is.

A reality show effekt minden bizonnyal az utolsó évértékelő alkalmával, 2020-ban érte el a csúcspontját. Trump többek közt meghívta Venezuela elnökét és a Tuskegee pilóták sorából az utolsót, akit az elnök korábban csillaggal is kitüntetett. Egy negyedik kislánynak ösztöndíjat adományozott, a már nagybeteg Rush Limbaugh-nak az elnöki szabadságérdemrendet ítélte oda. A galéria vendégei között helyet kapott még egy tragikus átokfutásban életét vesztő bátyját gyászoló férfi, egy koraszülött kislány, aki csodával határos módon élte meg a két éves kort, egy házaspár, akinek lánya 26 éves korában esett Al-Baghdadi

²¹ „The complete history of the US State of the Union address” (<https://www.businessinsider.com/state-of-the-union-address-history-timeline-2019-1#the-longest-state-of-the-union-was-delivered-by-president-bill-clinton-in-2000-clocking-in-at-about-89-minutes-16>).

áldozatául, egy hősi halált halt férjét gyászoló nő. A beszéd végén pedig Trump összehozott egy szolgálatot teljesítő férfit a családjával.

Furcsán hatna az ellenzék soraiból, ha a meghívott vendégeket, ezeket a példamutató személyeket nem felállva ünnepelnék, ha nem osztoznának egy-egy amerikai honfitársuk gyászában, és nem tisztelegnének halottaik előtt. Az elnök vendégeit barátjaiként mutatja be, akikkel személyes kapcsolatot is ápol, ezzel építve imázsát is. Máskor a meghívottak bizonyítékként szolgálnak az elnök politikai döntéseinek helyességére. Nem utolsósorban pedig biztosítják, hogy a kongresszusi terem mindkét oldala felálljon, és egységben működjön. A meghívott vendégek öröme vagy gyásza így tökéletes pátoszt teremt.

Összességében elmondható, hogy Xi beszámolójában az egység tényként jelenik meg, amely mindig is áthatotta a pártot, a múltban is ez vezette sikerre a népet, és a jövőben is ez fogja. Maga a pártfőtitkár személye láthatatlan marad. Az egység más fényben jelenik meg Trump beszédeiben. Az amerikai elnök minden lehetséges eszközzel igyekszik hangsúlyozni, hogy az egységnek kell lenni a mozgatóerőnek. Jóllehet az évértékelőkben nagy hangsúlyt kapnak a közös értékek, a közös alapok (például az elnök meghívott vendégein keresztül), mindvégig jól látható az elnök személye.

4.4. Humor, irónia

Az évértékelőkben a pátosz hasznosításának egy másik azonosítható formája a humor, irónia eszköze. Nilsen szerint: „A politikai humornak számos társadalmi funkciója van. A politikus szempontjából a humor felhasználható a politikai fogalmak meghatározására, a kritikusok lefegyverzésére, enyhülés megalapozására, álláspont kialakítására, érvelésre, feszültség enyhítésére és a tényleges fizikai vagy katonai konfrontáció helyettesítésére.”²² Az évértékelőkbe csempészett humor számos helyzetben megnevetteti a hallgatót, oldja a helyzet komolyságát, az elnök személyét emberközelebbinek láttatja.

Trump évértékelőiben számos alkalommal élt a humor eszközével. 2017-ben például megosztotta, hogy a Harley-Davidson tisztviselői és munkatársai hogyan parkolták le öt amerikai gyártású gyönyörű motorkerékpárjukat a Fehér Ház előtt, és hogyan invitálták meg az elnököt, hogy üljön fel valamelyikre.

A beszédebe tudatosan belevitt könnyedebb fordulatok mellett Trump humorral reagált le több helyzetet is. 2019-ben, amikor a beszédet megszakító taps egy alkalommal „USA” skandalásba fordult át, az elnök viccesen megjegyezte: „Ez olyan jól hangzik.” Ugyanebben az évben, amikor a nők érdekeiről

²² Nilsen 1990: 35.

beszért, a fehér ruhába öltözött ellenzéki hölgyek soraiból is sokan ünnepeltek, állva tapsoltak. Trump ezt megköszönte, majd viccesen hozzátette, hogy ezt senki nem várta el tőlük. Amikor pedig a közönség az elnök egyik meghívott vendégének a „Happy Birthday”-t énekelte, Trump viccesen vezényelni kezdett, majd humorosan kijelentette: „Nekem ezt nem tették volna meg.”

A történelem vizsgálatánál láttuk, hogy a közelmúlt eseményeinek egy részét az előző adminisztrációk bírálata jelenti. Az irónia és a gúny szintén érzelmeket válthat ki a hallgatóból, ezért ezek is a pátosz részei.

Xi Jinping beszédében ezzel szemben nincs helye sem a humornak, sem az iróniának. A pártfőtitkári jelentésben a humor nem lesz eszköz a beszélő személyiségének közvetítésére, az előző vezetők pedig nem kapnak ironikus megjegyzéseket.

4.5. A kapcsolatteremtés kiszélesítése

Fentebb már láttuk az egység megjelenítését a vezetők beszédeiben. Feltehetjük azt a kérdést is, hogy az ott bemutatott „mi” kire utal? Érdeemes tehát megvizsgálni azt is, hogy a vezetők kiket és miként szólítanak meg.

A KKP kongresszusain tett pártfőtitkári beszámoló – bár közvetíje a televízió Kínában és külföldön is – szövegezése egyértelműen a jelen lévő pártvezetőknek és delegáltaknak szól. A beszámoló kezdetén az „Eltársak!” (同志們 tóngzhìmen) megszólítás rendkívül szűkszavú, hivatalos, kizárólag a KKP tagjait célozza meg. A pártfőtitkár a beszéd közben sem szólítja meg a tévénézőket. A teremben lévőkkel a folyamatos kapcsolattartás, a figyelemmegtartás a beszéd közbeni „Eltársak!” tizenhatszori elhangzásával történik.

Trumpnál az évértékelő beszédek kezdete a következő: „Házelnök Asszony/Úr, Alelnök Úr, a Kongresszus Tagjai, az Amerikai Egyesült Államok First Ladyje, Amerikai Honfitársaim!”²³ Ez a megszólítás nemcsak a teremben lévőket tiszteli meg, hanem kapcsolatot teremt az egész amerikai néppel. Az amerikai polgárokat, akik tévén keresztül figyelik az évértékelőt, az elnök valamennyi évértékelőjében a beszéd során közvetlenül is megszólítja.

Arra kérem a Kongresszus valamennyi tagját, hogy csatlakozzon hozzám, és álmódjunk együtt nagy és merész dolgokat országunk számára. Arra kérek mindenkit, aki ma este [otthonról] néz, hogy ragadja meg ezt a pillanatot. Higgyenek magukban! Higgyenek a jövőjükben! És higgyenek, még egyszer, Amerikában! (2017)

²³ Ettől Trump csupán a 2017-es beszédben tért el, ahol az amerikai honfitársak helyett „amerikai állampolgárok” megnevezéssel szólította meg a hallgatóságot.

Tehát minden állampolgárnak, aki ma este otthonról néz – függetlenül attól, hogy hol volt, vagy honnan származik: ez az Ön ideje. Ha keményen dolgozik, ha hisz magában, ha hisz Amerikában, akkor álmodhat bármit, lehet bárki, és együtt elérhetünk bármit. (2018)

Honfitársaink milliói most figyelnek bennünket, ahogy összegyűltünk ebben a nagy teremben, abban a reményben, hogy nem két pártként, hanem egy nemzetként fogunk kormányozni. (2019)

Azok, akik ma este otthonról néznek, szeretném, ha tudnák: soha nem engedjük, hogy a szocializmus elpusztítsa az amerikai egészségügyi ellátást! (2020)

Ugyanakkor az évértékelőkben a teremben lévő hallgatósággal is folyamatos a kapcsolattartás, és előfordul, hogy Trump egyszer-egyszer a Kongresszus támogatását kéri valamelyik terve megvalósításához. Láthatjuk azonban, hogy az elnök az egész amerikai népet megszólítja. Az amerikai politikai kommunikációban ezt nevezik a modern elnöki retorika egyik fő jellemzőjének.²⁴

Úgy tűnik tehát, hogy a hallgatóságot többször „elvtársakként” megszólító Xi Jinping, a teremben jelenlévőkről, a KKP vezetőiről, a kongresszusi delegáltakról beszél. Ebből az következik, hogy a nép az „ők”. Trump elnök „mi”-je sokkal inkluzívabb, az amerikai tévénező valóban érezheti úgy, hogy vezetője hozzá is szól közvetlenül, különösképpen akkor, ha bátorságról, nagyot álmodásról van szó.

A kapcsolatteremtésnek és a kapcsolattartásnak nemcsak verbális, hanem nonverbális formája is van, amelyet az alábbiakban vizsgálunk.

4.6. Metakommunikációs eszközök

[...] a nem-verbális jelek hatással vannak a beszéd jelentésére vagy önmagukban hordozzák a jelentést (szemantikai funkció); szabályozzák a verbális és a nem verbális jelek egyidejű és egymást követő előfordulását és szerveződését (szintaktikai funkció); jellemezhetik az üzenet küldőjét vagy befogadóját (pragmatikai funkció); végül, jelezhetik a kommunikáció résztvevői közötti kapcsolat jellegét (dialogikus funkció).²⁵

A metakommunikációs eszközök első részeként megvizsgálom, hogy a retorikai szituáció írott és íratlan szabályaitól a 2017–2020. évi évértékelő beszédek és a 19. pártkongresszus alkalmával történt-e eltérés.

²⁴ Teten 2007: 670.

²⁵ Bull 1986: 103–110.

A kínaiaknál semmilyen megszokottól eltérő mozzanatról sem lehet beszámolni. Forgatókönyvszerű, rendkívül ünnepélyes az események menete. A vezetők (a 12. kongresszustól öltönyben²⁶) az *Üdvözlő induló* (欢迎进行曲 Huanying jinxingqu) dallamára bevonulnak az Országos Népi Gyűlés (人民大会堂 Renmin dahui tang) nagytermébe. Elöl az aktuális pártfőtitkár, mögötte az elődei. Az Országos Népi Gyűlés (ONGY) Állandó Bizottságának elnöke vagy a Kínai Népköztársaság miniszterelnöke (aki egyben az Állandó Bizottság tagja, a 19. kongresszuson Li Keqiang [李克强] miniszterelnök) kijelenti, hogy a kongresszus kezdetét veszi, majd felkéri a jelenlévőket a himnusz eléneklésére. Ezt követően egyperces néma csönddel tisztelegnek a volt kommunista vezetők (a 14. kongresszuson még „Adózzunk néma csönddel Mao Zedong, Zhou Enlai, Liu Shaoqi, Zhu De és a forradalmi proletariátus más, elhunyt tagjainak és forradalmi mártírjainak, valamint azoknak, akik nemrég hunytak el, közöttük Li Xiannian, Deng Yingchao, Xu Xiangqian és Nie Rongzhen”; a 15. kongresszustól név szerint: Mao Zedong, Zhou Enlai, Liu Shaoqi, Zhu De, Deng Xiaoping, Chen Yun) és más hősök előtt. Ezt követően a miniszterelnök vagy parlamenti elnök közli a számadatokat a megjelentekről, végül átadja a szót a pártfőtitkárnak. A pártfőtitkár a pódiumhoz sétál, meghajol a vezetők és a hallgatóság felé. A beszéd végén ugyancsak meghajol, a helyére megy, ahol az elődei kezet fognak vele.²⁷

Ezzel az ünnepélyességgel éles ellentétben áll az évértékelő szabad menete, amely az utóbbi években a következő volt. A kongresszusi teremben az elnökre várók beszélgetnek, jönnek-mennek. Az elnök érkezését hangosan bejelentik, mire tapsvihar tör ki. Az elnök a pódiumhoz sétálva kezet fog a támogatóival, akik lelkesen üdvözlik őt. Néhányukkal még egy-két szót is vált. Előfordul, hogy autogramot kérnek tőle sapkára, könyvre, nyakkendőre, illetve telefonjukkal videózzák, fotózzák az elnököt. Annak ellenére, hogy a teremben az ellenzék tagjai ülve maradnak, a közeli képekről mégis úgy tűnik, hogy az elnök úgy vonul be a terembe, mint egy szupersztár vagy győztes sportoló. Az elnök végül a pódiumra lép, ahol az „In God We Trust” felirat alatt már várja az alelnök és a házelnök.

2020-ban Donald Trump azonban meghökkentő módon nem fogott kezet a házelnök asszonnyal és az alelnökkel sem, pedig ez rendszerint a beszéd előtt és a beszéd végén is megtörténik. Trump átnyújtotta a beszéd írott változatának

²⁶ „纪录片：中国共产党第十一次全国代表大会” (Jilùpiàn: Zhōngguó gòngchǎndǎng dì shíyī cì quánguó dàibiǎo dàhui) Dokumentumfilm: A Kínai Kommunista Párt 11. kongresszusa (<https://v.qq.com/x/page/j01357jas69.html>).

²⁷ Ezt a 14. kongresszuson egészítette ki Deng Xiaoping felszólalása a pártfőtitkári beszámoló előtt, amelyben megköszönte az évek során kapott támogatást és a megértést a nyugdíjba vonulására vonatkozóan. Li Peng szintén tisztelgett néhány mondat erejéig Deng Xiaoping előtt.

egy-egy példányát az alelnöknek és a házelnök asszonynak, majd figyelmen kívül hagyva a házelnök asszony kézfogásra nyújtott kezét, a teremben ülők felé fordult. A házelnök asszony válaszul eltekintett a szokásos magasztos mondatoktól, amelyekkel a szót rendszerint átadják az elnöknek.²⁸ Az évertékelő végén pedig látványosan széttépte Trump beszédének az átiratát. Az elnök és a házelnök asszony, a demokrata Nancy Pelosi közt lejátszódó kis közjáték valószínűleg Trump előzőleg elkezdődött közjogi felelősségre vonásának²⁹ volt köszönhető.

A metakommunikációs eszközöknél érdemes kitérni arra is, hogy a szónok miként válaszol a hallgatóiból kiváltott reakciókra. Xi Jinping esetében ez csupán kulturált tapsvihart jelent. A taps jellemzően akkor tör ki, amikor a pártfőtitkár a mondat végén erőteljesebb hangot üt meg. Ettől a hallgatóság reakciója kissé megrendezettnek hat. Xi Jinping ezekre nem reagál, csak megvárja, amíg a taps elhalkul.

Ugyancsak érdemes megemlíteni a szöveg megszólaltatásának a módját. A pártfőtitkár beszéde nem más, mint egy hivatalos, írott párt dokumentum felolvasása: Xi Jinping papírról olvassa a beszámolót, ezzel egyidejűleg a résztvevők mindegyike nyomtatott formában szintén megkapja a beszédet, szinte együtt olvassa a főtitkárral, jegyzetel, aláhúz. Ez a kép emlékeztethet bennünket egy felolvasóestre vagy egy vasárnapi istentiszteletre, ahol a szónok valaki más szavait közvetíti, ismételgeti, hangoztatja, erősítve ezzel a hallgatóságban a hitet, az összetartozás érzését.

Természetesen az amerikai elnökről sem feltételezzük, hogy sűgógép nélkül mondja el beszédét. Trump azonban a folyamatos szemkontaktussal, a szünetekkel, az őt körülvevő reakciókra (taps, fűtyülés) adott válaszokkal (mimika, gesztusok) eléri, hogy felszólalása természetesnek hasson, és élvezhetőbb, hallgatóbarátabb legyen. Ez a korábbiakban vizsgált kapcsolattartásnak is fontos nonverbális eszköze.

²⁸ Kongresszus tagjai: az Amerikai Egyesült Államok elnöke – Nancy Pelosi, 2020. Korábban: 2019, Nancy Pelosi: –, 2018 és 2017, Paul Ryan: Kongresszus tagjai: Nagy kiváltságom és különleges megtiszteltetés számomra, hogy bemutathatom az Egyesült Államok elnökét. Utóbbi a hagyományos forma.

²⁹ „Trump impeachment: A very simple guide” (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-39945744>).

5. Konklúzió

A tanulmány bemutatta az amerikai évértékelő beszéd és a KKP kongresszusának jelentőségét. Láttuk, hogy az elnöki beszédek, valamint a pártfőtitkári beszámolók előkészítése mögött komoly munka zajlik, ezen a ponton azonban az amerikai oldal jobban átlátható, míg Kínában jobbra névtelenek maradnak a beszédírók.

A vizsgálat szempontrendszerét és az eredményeket az alábbi táblázat foglalja össze (2. táblázat):

2. táblázat

Vizsgált retorikai eszköz			Amerikai évértékelők				Pártfőtitkári beszámoló
			2017	2018	2019	2020	
1. A múlt megjelenítése	Közelmúlt	politikai lépések	✓	✓	✓	✓	✓
		tragikus események	✓	✓	✓	✓	—
		előző vezetés	✓	✓	✓	✓	✓
	Történelem mint jelző	✓	✓	✓	✓	✓	
	Távolabbi múlt	✓	✓	✓	✓	✓	
2. A jövő megjelenítése	Konkrét jövőbeni tervek		✓	✓	✓	✓	✓
	Optimista jövőkép a zárásban		✓	✓	✓	✓	✓
	Kihívásokkal teli jövőkép		—	✓	✓	—	✓
3. Egység	Az egység propagálása szavakkal		✓	✓	✓	✓	✓
	Az egység megteremtése egyéb eszközzel		✓	✓	✓	✓	—
	Az elnök személyének hangsúlya		✓	✓	✓	✓	—
4. Humor, irónia			✓	✓	✓	✓	—

5. A kapcsolatteremtés kiszélesítése	A teremben lévők megszólítása	✓	✓	✓	✓	✓
	A tévénező megszólítása	✓	✓	✓	✓	—
6. Metakommunikációs eszközök	Hagyománykövető retorikai szituáció	✓	✓	✓	—	✓
	A szónok spontán reakciói	✓	✓	✓	✓	—
	Természetes előadásmód	✓	✓	✓	✓	—

A múlt megjelenését a következő aspektusokból vizsgáltam: közelmúlt (politikai lépések, tragikus események, előző vezetés), a történelem mint jelző, távolabbi múlt. A tragikus események említése csak az évértékelőkben mutatható ki, a többi a pártfőtitkári jelentésben is. Jelentős különbség van azonban a korábbi vezetésre történő utalások jellegében, valamint a távoli múlt szemlélete között.

A jövőt illetően megfigyeltük a konkrét jövőbeni tervek vázolását, az optimista jövőképet a beszédek zárásában, a jövőbeli kihívások hangsúlyosságát. Határozott eltérés mutatkozott a jövőben rejlő kihívások említésénél.

Az egység bár látszólag Trump beszédeiben kap nagyobb verbális súlyt, rámutattunk arra is, hogy egyéb tényezőket is figyelembe kell venni. Ezek közül az egyik a vezető láthatatlansága, amely Xi Jinpingre igen jellemző, Trumpra azonban nem.

A pátosz megnyilvánulási formáit kerestük a humor és az irónia eszközében, a kapcsolatteremtés kiszélesítésében és a metakommunikációs eszközökben. Xi Jinpingnél nem jelenik meg a humor és az irónia, a kapcsolatteremtés csupán a teremben lévőkkel történik meg, a metakommunikáció szegényes, a forma hagyománykövető. Trump azonban számos alkalommal él a humorral és az iróniával, ezek a szónok személyiségének a közvetítői. A kapcsolatteremtés kiszélesítése valamennyi évértékelőben megvalósul, ezek visszatérő eleme a tévénezők megszólítása, valamint a metakommunikációs eszközök (szemkontaktus, gesztusok, mimika) is remekül szolgálják ezt a célt. Az utóbbi három eredmény azt a fent már előrevetített megállapítást erősíti, amely szerint a pártfőtitkári beszámoló leginkább egy felolvasott pártdokumentum.

Elsődleges források³⁰

2017-es pártfőtitkári beszámoló: http://www.xinhuanet.com/politics/19cpcnc/2017-10/27/c_1121867529.htm

2017-es évértékelő: <http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20170228.html>

2018-as évértékelő: <http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20180130.html>

2019-es évértékelő: <http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20190205.html>

2020-as évértékelő: <http://stateoftheunion.onetwothree.net/texts/20200204.html>

Videón:

2017-es pártfőtitkári beszámoló: http://www.qsttheory.cn/lqikan/2017-12/03/c_1122049424.htm

2017-es évértékelő: https://www.youtube.com/watch?v=9o_WDqG2x_4

2018-as évértékelő: <https://www.youtube.com/watch?v=M4EdX-OuUFM&t=401s>

2019-es évértékelő: https://www.youtube.com/watch?v=TXep_uf-ESY

2020-as évértékelő: <https://www.youtube.com/watch?v=zNECVmfJtxc&t=361s>

Felhasznált másodlagos szakirodalom

Arisztotelész, 1999. *Rétorika*. Budapest: Telosz Kiadó.

Bull, Peter 1986. „The Use of Hand Gesture in Political Speeches: Some Case Studies.” *Journal of Language and Social Psychology* 5: 103–110. Online: <http://jls.sagepub.com/content/5/2/103>
<https://doi.org/10.1177/0261927X8652002>

Jordán Gyula 2015. „A Kínai Népköztársaság alkotmányainak történeti áttekintése.” In: Salát Gergely (szerk.): *A kínai alkotmány*. Budapest: Typotex Kiadó.

Miller, Alice 2012. The Road to the 18th Party Congress. *China Leadership Monitor* 36.

Nilsen, Don L. F. 1990: The Social Functions of Political Humor. *Journal of Popular Culture* 35–47. https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1990.2403_35.x

Patapan, Haig – Wang, Yi 2018. The Hidden Ruler: Wang Huning and the Making of Contemporary China. *Journal of Contemporary China* 27: 109: 47–60. <https://doi.org/10.1080/10670564.2017.1363018>

Pécseli Király Imre 2017. *Bevezetés a retorikába két könyvben*. Budapest: Anyanyelvpolók Szövetsége – Trezor Kiadó.

Pomian, Krzysztof 2009. „Memory Wars.” In: Swoboda, Hannes – Wiersma, Jan Marinus (eds.): *Politics of the Past. The Use and Abuse of History*. Belgium: The Socialist Group in the European Parliament, 81–85.

Teten, Ryan Lee 2007. „We the People”. The „Modern” Rhetorical Popular Address of the Presidents during the Founding Period. *Political Research Quarterly* 60/4: 669–682. <https://doi.org/10.1177/1065912907304495>

Zickel, Emilie – Gagich, Melanie 2018. *A Guide to Rhetoric, Genre, and Success in First-Year Writing*. Ohio: CSU.

³⁰ A források utolsó letöltése: 2020.08.26.

Internetes források³¹

- „Meet 34-year-old Stephen Miller, Trump’s longest-serving senior adviser and mastermind of his most inhumane immigration policies” (<https://www.businessinsider.com/who-is-stephen-miller-trump-speechwriter-immigration-adviser-2018-1#stephen-really-knows-how-to-capture-his-voice-former-white-house-press-secretary-sean-spicer-said-15>).
- „National Congress of the Communist Party” Institute for Security & Development Policy: (<https://isdpc.eu/publication/nccpc-national-congress-communist-party/>).
- „Presidential Department Descriptions” (<https://obamawhitehouse.archives.gov/participate/internships/departments>).
- „The complete history of the US State of the Union address” (<https://www.businessinsider.com/state-of-the-union-address-history-timeline-2019-1#the-longest-state-of-the-union-was-delivered-by-president-bill-clinton-in-2000-clocking-in-at-about-89-minutes-16>).
- „The perilous high-wire act of writing speeches for Donald Trump” (https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/why-writing-speeches-for-donald-trump-is-a-perilous-high-wire-act/2018/01/26/9476a6d4-01f2-11e8-9d31-d72cf78dbee_story.html).
- „The president’s State of the Union speech: Why it matters” (<https://share.america.gov/presidents-state-of-union-why-it-matters/>).
- „The State of The Union Is Trump’s Biggest Speech. Who Writes It?” (<https://www.nytimes.com/2020/02/03/us/politics/trump-state-of-the-union.html>).
- „Trump impeachment: A very simple guide” (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-39945744>).
- „Who Really Writes Trump’s Speeches? The White House Won’t Say” (<https://nymag.com/intelligencer/2018/01/who-really-writes-trumps-speeches-white-house-wont-say.html>).
- „纪录片：中国共产党第十一次全国代表大会” (Jilupian: Zhongguo gongchandang di shiyi ci quanguo daibiao dahui) Dokumentumfilm: A Kínai Kommunista Párt 11. kongresszusa (<https://v.qq.com/x/page/j01357jas69.html>).
- „王沪宁同志简历” (Wang Huning tongzhi jianli) Wang Huning elvtárs életrajza (http://www.xinhuanet.com/politics/19cpcnc/2017-10/25/c_1121856317.htm).
- „中国共产党章程” (Zhongguo gongchandang zhangcheng) A Kínai Kommunista Párt alkotmánya: (<http://www.12371.cn/special/zggcdzc/zggcdzcqw/#disanzhang>), „中共中央政策研究室主要职能” (Zhonggong zhongyang zhengce yanjiu shi zhuyao zhineng) A Központi Bizottság Politikai Kutatási Hivatalának fő funkciói (http://www.china.com.cn/cpc/2011-04/15/content_22369278.htm).

³¹ A források utolsó letöltése: 2020.08.26.